

Exigències per una commemoració

Article de Josep Guia sobre el tercer centenari de la Nova Planta

Enguany commemorem, no celebrem, el tercer centenari de la Nova Planta i, amb ella, de l'inici de l'estat opresor de la monarquia borbònica, construït segons el model de Castella, imposant-nos les seues lleis, institucions i governants per "dret" de conquesta.

Davant d'una tal commemoració, d'una derrota i una desfeta al capdavant, cal preguntar-se quin sentit té fer-ne memòria. Ho fem per pur joc historicista? Per masoquisme? Per celebrar la presència continuada dels Borbons? Des de la perspectiva d'un valencià, d'un català, arrelat a la seua terra i defensor dels seus drets, la commemoració no pot tenir altre significat que el d'intentar esmenar aquella desfeta, el de reivindicar (amb les actualitzacions pertinents) allò que hi vàrem perdre. Tot el que no siga això fóra donar per bona la situació creada per la "raó" de la força, pel "dret" dels vencedors, per la "lleï" dels ocupants.

Un plantejament d'unitat nacional

L'anàlisi de la realitat social i política anterior a l'estat espanyol borbònic ens duu, en primer lloc, a veure un Principat de Catalunya i un Regne de València, dintre del conjunt de la Corona d'Aragó, que funcionaven en bona sintonia i germanat, membres d'una nació que parlava una mateixa llengua, tenia un mateix dret civil i gaudia d'unes mateixes institucions. Aquesta unitat és va manifestar clarament en la Guerra de Successió i en la repressió posterior, de manera que negar o ignorar aquell fet unitari (d'àmbit nacional català) en la nostra història és una forma d'acceptar les conseqüències que se'n derivaren de la derrota.

Per als Borbons i la cort de Madrid, nosaltres érem "las provincias rebeldes de Catalunya y Valencia", i com a tals ens van tractar. Després de la derrota d'Almansa, el 25 d'abril de 1707, va venir la crema de Xàtiva i de moltes altres viles i l'ocupació de València i de la resta del territori valencià. Començà aleshores una de les repressions més ferotges que els valencians hem patit mai, amb tot d'incendis, devastacions i assassinats. Això va provocar una allau de fugitius cap al nord (la família de Gregori Maians, ell aleshores era un xiquet, va ser una de les que va viure durant uns anys a Barcelona) i la formació de dos regiments (de la Mare de Déu dels Desemparats i de Sant Vicent Ferrer), que demanaren a les tropes del Principat "ser considerats com a nadius" d'aquest Principat, per tal de continuar-hi la lluita, com així ho féren fins a la caiguda de Barcelona, l'11 de setembre de 1714.

El 29 de juny del 1707, el Borbó va dictar el primer Decret de Nova Planta, contra el Regne de València. El 28 de novembre de 1715 i el 16 de gener de 1716 s'imposaven els respectius Decrets de Nova Planta per al Principat i les Illes. Els tres decrets van arrasar l'estructura constitucional i jurídica de la nostra nació en arrancar-nos tots els drets, institucions i llibertats que la

configuraven. El nostre país, gairebé tot el nostre país, des del Pirineu fins al Segura i les Illes, en paraules de l'historiador Henri Kamen, "va ser ocupat per un exèrcit estranger, sotmès a lleis estrangeres, forçat a obeir funcionaris estrangers i a usar moneda estrangera".

Per tot això, de València estant, que és on primer ens cou, hem de plantejar la commemoració en termes de reivindicació d'aquella unitat malmesa i persistentment combatuda per espanyols i francesos. Comptat i debatut, hi ha alguna cosa més subversiva de l'ordre establert, ara i ací, que exigir la unitat (nacional) de València amb Catalunya?

Un desig d'independència

Els Decrets de Nova Planta ens desposseïren d'unes Corts no subordinades a cap altre Parlament i ens van llevar el govern, l'idioma, el sistema judicial i la hisenda propis. És a dir, ens van llevar la nostra independència, la que teníem aleshores, la que ens proclamava davant el món com a membres d'una nació sobirana, la que, abans de la unió dinàstica hispànica, s'havia configurat com un estat poderós, culturalment i democràticament avançant, vertebrador de la Mediterrània occidental.

Amb quin dret ningú ha de privar-nos de tornar a ser presents en el concert de les nacions lliures d'Europa i del Món? Els valencians, amb el conjunt dels catalans, tenim dret a dotar-nos d'un sistema complet de normes jurídiques, sense més límits que la nostra pertinença a una Europa dels pobles, solidària i unida. Necessitem totes les llibertats reivindicades per mostrar-nos com allò que realment sòm. Nosaltres no som de nació espanyola: ni pels costums, les tradicions i les festivitats; ni per la història, la llengua i la legislació foral; ni per l'origen i les arrels jurídiques i legislatives; ni per l'estructura econòmica i l'anhel d'autogovern. I ens cal, doncs, tornar a gaudir d'una ciutadania pròpia, d'acord amb la nostra condició nacional.

Per tot això, de València estant, hem de plantejar la commemoració en termes de reivindicació d'aquella independència perduda i reclamar al món, de forma persistent i continuada, el nostre reconeixement com a nació i l'exercici del dret d'autodeterminació corresponent. Com Montenegro, com el Quebec, com Escòcia, com Irlanda, com Euskadi. Tot és qüestió d'anar-hi sumant forces i voluntats, perquè un poble que vol (tornar a) ser lliure, ho aconsegueix.

Josep Guia